

Daniel CURTEANU*

VIAȚA MONAHALĂ ÎN EPARHIA HUȘILOR ÎN TIMPUL EPISCOPULUI GRIGORIE LEU (1940-1949)

MONASTIC LIFE IN THE DIOCESE OF HUȘI DURING THE TIMES OF
BISHOP GRIGORIE LEU (1940-1949)

Abstract: This paper refers to the main directions in the evolution of Orthodox monasticism in the diocese of Huși during the times of Bishop Grigorie Leu (1940-1949). The author presents the reforms undertaken with the view of stimulating monastic life, repairing works of monasteries and some of the most important personalities of monasticism within the diocese.

Keywords: Bishopric of Huși, Grigorie Leu, monasticism

*

În perioada interbelică s-a produs o adevărată metamorfozare a monahismului românesc, aflat în declin instituțional și cultural după Reformele lui Cuza din decembrie 1863 și după evenimentele dezastruoase din timpul Primei Conflagrații Mondiale. Personalități de seamă ale bisericii inițiază o amplă mișcare de reînnoire a vieții monahale, încercând să o adapteze, în același timp, la realitățile unei societăți aflate în plin avânt economic și de emancipare intelectuală, astfel încât aceasta „să corespundă tuturor exigențelor vremii”¹.

Este îndeobște cunoscută atmosfera de efervescentă duhovnicească creată de Nicodim Munteanu, viitorul patriarh al României, în jurul Mănăstirii Neamț, care devine un centru cultural și duhovnicesc de seamă, în special pentru zona Moldovei. Reformele energicului Bartolomeu Stănescu privind viața în mănăstirile din Eparhia Râmnicului, emulația de spiritualitate ortodoxă creată în jurul Seminarului Monahal de la Mănăstirea Cernica sau dorința arzătoare a mitropolitului Nicolae Bălan de la Sibiu de a revigora monahismul ardelean prin închinovierea unor intelectuali la mănăstirea Sâmbăta de Sus sunt semne suficient de clare de aducere în atenție a

---

* doctorand, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați; danielcurteanu40@gmail.com.

¹ George Enache, *Conștiința creștină în modernitate. Chipuri și Fapte*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2014, p. 96.

vieții monahale înaintea unei lumi aflate în mari frământări sociale și căutări spirituale.

În cadrul Episcopiei Hușilor, momentul acesta de readucere în actualitate a vieții monahale este prezent și se manifestă prin reparația pe harta duhovnicească a zonei a unor străvechi așezăminte călugărești, precum Dobrovăț (1930), Grăjdeni (1932) sau Morăni (1934), precum și prin intensificarea vieții duhovnicești în mănăstirile eparhiei.

La 28 iulie 1940, momentul instalării episcopului Grigorie Leu, Eparhia Hușilor avea în componența sa trei județe: Vaslui, Tutova și Fălciu, pe cuprinsul cărora existau patru mănăstiri de călugări (Dobrovăț, Grăjdeni, Rafaila, Morăni) și trei de călugărițe (Adam, Mălinești, Bujoreni). La acestea se va adăuga, din toamna aceluiași an, și schitul Vovidenia de lângă Huși, prin aducerea unui mic număr de monahi și popularea cu primii bătrâni beneficiari ai azilului din incintă.

Numărul monahilor era de 28 de călugări și de 176 de călugărițe, fiind totuși insuficient, în special pentru mănăstirile de călugări. Doar mănăstirea Adam stătea mai bine la acest capitol, în evidențele ei figurând aproximativ 150 de viețuitoare. Trebuie însă subliniat faptul că acest număr va oscila de la un an la altul, atât din cauza situației instabile din țară, cauzată de război, cât și a nestatorniciei și peregrinării dintr-un loc într-altul al monahilor de care se va plânge în nenumărate rânduri episcopul hușean².

Încă din primele zile ale venirii sale în fruntea Episcopiei Hușilor, Grigorie Leu va arăta o grijă deosebită pentru viața monahală din eparhie, implicându-se în mod activ, prin prezența sa în mijlocul monahilor cu diferite ocazii, hramuri, vizite pastorale sau retrageri duhovnicești, prin demersuri la forurile competente în vederea obținerii de fonduri pentru refacerea sau întreținerea locașurilor de cult sau intervenind cu decizii ferme, fără echivoc, atunci când situația o impunea. Nu accepta compromisul și suferea cumplit atunci când viețuitorii mănăstirilor nu se ridicau la înălțimea vieții spirituale impuse de scrierile Sfinților Părinți, așa cum reiese din însemnările personale, unele scrise ca rezoluții pe actele oficiale.

Nu în mod întâmplător, prima sa vizită pastorală în hotarele episcopiei a avut loc cu ocazia hramului Mănăstirii Adam, în perioada 13-16 august 1940. Cu acest prilej, a slujit sfânta și dumnezeiasca liturghie de Praznicul „Adormirii Maicii Domnului“, la finalul căreia a îmbărbătat mulțimea prezentă, îndemnând-o să păstreze nealterată credința strămoșească și să rămână alături de țară, acum când se afla în mare nevoie, ajutând după putere armata română și pe cei vitregiți de soartă (răniți, bătrâni, orfani, femei văduve). După terminarea programului liturgic din ziua

² Pr. Dr. Nicolae Hurjui, *Omul și fapta. Episcopul Grigorie Leu*, Ed. Episcopia Hușilor, 2000, p. 122.

hramului, a cercetat obștea de maici, vizitând gospodăria și atelierile de țesătorie ale mănăstirii, iar în seara aceleași zile a săvârșit personal slujba de tundere în monahism a doua viețuitoare din acest sfânt locaș³.

De asemenea, în ziua de 23 septembrie același an, cu ocazia unor cercetării duhovnicești a satelor aflate în zona Negreștiului, va poposi și în mijlocul obștii de călugări de la Mănăstirea Rafaila, moment în care va rosti un ziditor cuvânt de învățătură, din care reținem: „*De câte ori intru într-un locaș mănăstiresc, mă duc cu gândul la trecutul nostru, de la care au rămas urme mărețe, ca această biserică. Atunci se găseau în mănăstire mângâieri sufletești și salvări trupești. Și pentru ridicarea și întreținerea lor, credincioșii făceau, cu multă bucurie și cu dragoste nespūsă, jerfe grele. Din aceasta au izvorât marile izbânzi ale înaintașilor noștri, și spre aceasta trebuie să ne îndreptăm și noi astăzi, pentru a avea aceleași frumoase rezultate.*”⁴

La câteva luni de la instalarea sa, episcopul Grigorie Leu va avea de înfruntat o mare provocare, și anume efectele devastatoare ale marelui cutremur din noaptea de 9 spre 10 noiembrie 1940, care, după mărturiile vremii, ar fi avut o magnitudine de 7.2 pe scara Richter⁵. Pagubele în rândul populației erau imense, iar situația lăcașurilor de cult era una îngrijorătoare. Fără a sta prea mult pe gânduri, episcopul a pornit în teritoriu, cercetând fiecare sat sau oraș unde aflase că bisericile au avut de suferit. N-a găsit odihnă până n-a văzut cu ochii săi cum se prezenta situația la fața locului. A cerut apoi fiecărui preot de parohie să întocmească o situație precisă a prejudiciului și s-o prezinte la protoierii. După centralizare, s-a întocmit un raport din care s-au aflat proporțiile dezastrului: pe cuprinsul celor trei județe, dintr-un total de 294 de parohii, cât cuprindea atunci eparhia, un număr de 69 de biserici erau distruse complet, iar alte 119 erau afectate, necesitând reparații urgente. Inclusiv Catedrala Episcopală de la Huși fusese grav avariata, asemenea și celelalte clădiri din incinta centrului eparhial⁶.

La toate aceste cifre se adăugau și daunele provocate de cutremur asupra așezămintelor monahale. Grigorie Leu le-a vizitat pe toate și astfel a constatat că cele mai afectate erau mănăstirile Adam, Grăjdieni și Rafaila, ale căror biserici și chilii se aflau în ruină. Bujoreniul și Morăniul aveau pagube mai mici, iar Dobrovățul, Mălineștii și Vovidenia fuseseră foarte puțin afectate.

Prezența ierarhului în mijlocul mulțimii panicate de seismul devastator a adus multă mângâiere sufletească, iar cuvintele sale, dătătoare de curaj și speranță, le-a mai alinat din durere și din suferința pierderilor materiale. Totodată, printr-o

³ „Cronica Hușilor”, Anul VII, Nr. 8, 1940, p. 18.

⁴ Idem, nr. 10-11, 1940, p. 23.

⁵ Pr. N. Hurjui, *op. cit.*, p. 127.

⁶ *Ibidem*, p.128.

circulară publicată în revista eparhială, și-a îmbărbătat preoții, spunându-le: „se impune grija din vreme, ca în primăvară să începem reparațiile și restaurările. Veți aduna materiale și fonduri de la credincioși, cât și prin intervenția la autoritățile județene, care au toată bunăvoința și dispoziția ajutorării de la centrul conducerii de stat. [...] Nu trebuie să deznădăjduim. Dumnezeu ne-a certat pentru păcatele noastre ... oare n-am apucat căi năsilnice? Nu cumva am părăsit cu totul căile apostolice?”⁷

Pe lângă pagubele materiale imense, cutremurul a prejudiciat mănăstirile și în plan spiritual, afectându-le buna desfășurare a programului liturgic obișnuit. Mănăstirea Adam a suferit pagube însemnate, fiind cea mai deteriorată dintre toate. Clopotnița de la intrare și biserica erau distruse complet. De aceea, obștea se afla în imposibilitatea de a săvârși slujbele după tipicul călugăresc. Din acest motiv, conducerea mănăstirii se adresează ierarhului și cere binecuvântare ca slujbele să se desfășoare în paraclisul improvizat din trapeza mare, de către un singur preot, iar ceilalți preoți viețuitori din mănăstire să fie repartizați în satele din apropiere⁸.

La Grăjdieni situația era identică. Aici cutremurul afectase grav biserica, iar chiliile erau de nelocuit. În astfel de condiții, unii viețuitori au cerut să fie transferați la alte mănăstiri din cadrul eparhiei, unde erau condiții umane de trăit. Episcopul Grigorie, în încercarea disperată de a salva situația, numește rând pe rând la conducerea vechiului așezământ domnesc câțiva monahi, dar niciunul dintre aceștia nu se dovedește a fi omul providențial, capabil să restaureze mănăstirea și să adune obștea risipită⁹.

Din lipsă de personal, în cele din urmă, Mănăstirea Grăjdieni se va desființa, începând cu toamna anului 1942, iar grija pentru locașul de cult și patrimoniul acestuia va fi dată preoților de mir din parohiile învecinate. Documentele vremii arată că ultimii doi viețuitori, Cleopa Jireghie și Gherontie Cătuneanu, se aflau la 12. 12. 1942 în obștea Mănăstirii Dobrovăț, când, printr-un document cer episcopului drepturi bănești în urma muncii depuse la Grăjdieni, în anul agricol precedent, „pentru a-și lua îmbrăcăminte și încălțăminte, deoarece mănăstirea în care se aflau nu le poate pune la dispoziție”¹⁰.

În anii ce vor urma, vor fi mai multe încercări de a se redeschide Mănăstirea Grăjdieni, în acest sens, pe adresa Centrului Eparhial, fiind trimise mai multe solicitări atât din partea unor monahi din alte eparhii, cât și din partea unor creștini

⁷ „Cronica Hușilor”, Anul VIII, Nr. 1, 1941, p. 23.

⁸ Arhiva Episcopiei Hușilor (AEH), Dosar. Nr. 277/1940, f.p.

⁹ Idem, Dosar Nr. 29/1941, f.p.

¹⁰ Idem, Dosar Nr. 20/1942, f.p.

cu dare de mână din Bârlad. Grigorie Leu va rămâne însă nestrămutat în hotărârea sa, invocând starea de ruină a clădirilor și a bisericii, dar mai ales lipsa de personal¹¹.

O nouă provocare pentru inimosul ierarh hușean a fost și hotărârea Consiliului de Miniștri din 11 aprilie 1941, prin care se hotăra ca Mănăstirea Dobrovăț, ultima ctitorie a lui Ștefan cel Mare, să fie desființată și trecută sub tutela Ministerului de Justiție pentru a fi transformată în penitenciar. Doar intervențiile energice ale episcopului Grigorie Leu către mareșalul Ioan Antonescu și ceilalți miniștri ai Guvernului, dar și către membrii Sfântului Sinod, au determinat ca această acțiune să fie oprită, iar mănăstirea să rămână în continuare locaș de cult¹². Ca o ironie a sorții, o dată cu instalarea sistemului comunist la conducerea țării, Grigorie Leu va asista neputincios în 1948 la lichidarea Mănăstirii Dobrovăț și la transformarea acesteia în ... închisoare pentru membrii clerului¹³.

La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, situația mănăstirilor din Eparhia Hușilor era una precară. Veniturile aduse de exploatarea pământurilor agricole și a pădurilor cu care fuseseră împrăștiate după legea din 1938 erau insuficiente, iar cheltuielile de întreținere deveneau din ce în ce mai mari. Mai mult, în luna iulie 1941, pădurile au fost luate de sub controlul episcopilor și al mănăstirilor și trecute sub exploatarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor, care repartizau anual fiecărei unități de cult cantitatea de lemn de foc necesară¹⁴. Majoritatea viețuitorilor se întrețineau din munca pământului, lucrând terenul agricol deținut de mănăstiri. Totuși, la mănăstirile de maici (Adam, Mălinești și Bujoreni), erau amenajate ateliere de țesut, unde se lucrau covoare destinate vânzării.

O parte din personalul monahal, din mănăstirile bugetate (Adam, Dobrovăț și Vovidenia), primea de la stat un venit lunar, numit nutriment, pentru întreținerea proprie, iar preoții și diaconii slujitori erau salariați.

Reparația locașurilor de cult cădea în sarcina conducerii fiecărei mănăstiri, care apela la bugetul episcopiei sau la mila credincioșilor. Prin urmare, se organizau colecte publice la cererea mănăstirilor, care trebuiau să aibă aprobarea Ministerului Culturii Naționale și al Cultelor¹⁵. De asemenea, în cazul mănăstirilor Adam și Bujoreni, în cadrul cărora exista câte o icoană considerată făcătoare de minuni, veniturile se suplimentau prin organizarea în zile de sărbătoare sau, mai ales vara, pe timp de secetă, a unor procesiuni religioase prin satele eparhiei. Din donațiile credincioșilor sau din prinoasele adunate, care în general erau valorificate, se strângea o sumă de bani din care 50% era obligatoriu să fie folosită pentru reparația

¹¹ Idem, Dosarele Nr. 28 și 29 /1941, f.p.

¹² Idem, Dosarele Nr. 12/1941, f.p.

¹³ Idem, Dosar Nr. 268/1944, p. 65.

¹⁴ „Cronica Hușilor”, anul VIII, nr. 9-11, 1941, p. 19.

¹⁵ AEH, Dosar 269/1944, p. 51.

bisericii din mănăstirea respectivă. Însă, ca urmare a unor abuzuri sau neînțelegeri, au fost ani când episcopul Grigorie Leu a interzis aceste procesiuni, cum a fost spre exemplu anul 1945, motivând astfel: „*Credincioșii de astăzi în neștiința lor se gândesc la astfel de procesiuni numai când e secetă, iar slujitorii primesc să le îndeplinească numai cu gândul la câștigul material. [...] Când vor fi cerințe serioase, se va face program aprobat de noi, fiindcă procesiunea trebuie să fie o adevărată prăznuire misionară.*”¹⁶

Nivelul intelectual din mănăstiri era redus, personalul monahal provenind în mare măsură din oamenii simpli din popor, majoritatea neștiutori de carte. Din raportul consilierului administrativ al eparhiei, susținut la 25 mai 1941, cu ocazia Adunării Eparhiale, aflăm că în mănăstiri se afla la acea dată un singur ieromonah cu licență în teologie, un al doilea figurând ca student în anul IV, iar câțiva viețuitori erau elevi ai Seminarului Monahal de la Cernica¹⁷. În anii următori situația se va îmbunătăți puțin, prin trimiterea unor tineri la studii seminariale sau prin închinovierea unor clerici cu studii de teologie, medii sau superioare.

Pentru ridicarea nivelului intelectual și dobândirea de cunoștințe teologice a cinului călugăresc, se organizau școli monahale și cursuri de muzică psaltică, în special pe timp de iarnă, la mănăstirile unde obștea era mai numeroasă.

Astfel, în urma unor recomandări venite din partea conducerii episcopiei, la Mănăstirea Adam este aprobat un program de cursuri religioase întocmit de pr. Anton I. Popescu, consilier referent la Centrul Eparhial Huși. Lecțiile includeau subiecte din catehism, liturgică, morală, sectologie, istorie bisericească și studiul Sfintei Scripturi¹⁸.

Viața spirituală a monahilor din eparhie avea în centrul ei Sfânta Liturghie. La mănăstirile mari, aceasta se săvârșea zilnic, preoții deservenți rânduindu-se săptămânal, iar duminica și în sărbători slujind cu toții în sobor. La schituri sau acolo unde era personal insuficient, Sfânta Liturghie avea loc în zilele de miercuri, vineri, sâmbătă și duminică, iar în restul zilelor Vecernia și Utrenia, iar la solicitarea credincioșilor „*se citeau acastiste și rugăciuni de cerere*”¹⁹.

La mănăstirea Adam, în 1944, rânduiala slujbelor zilnice era următoarea: vecernia la 16:30, miezonoptica și utrenia, între orele 23:00 și 01:00, iar Sfânta Liturghie, dimineața, între 06:00 și 09:00, așa cum reiese dintr-un raport de inspecție întocmit de revizorul eparhial, pr. Grigorie Dimitriu²⁰.

¹⁶ Idem, Dosar 268/1944, p. 65. /

¹⁷ „Cronica Hușilor”, An VIII, nr. 5, 1941, p. 32.

¹⁸ AEH, Dosar nr. 268/1944, p. 25.

¹⁹ Idem, Dosar nr. 265/1944, p. 65.

²⁰ Idem, Dosar nr. 269/1944, f.p.

Viețuitorii sfintelor mănăstiri se spovedeau și se împărtășeau, în general, în timpul celor patru posturi de peste an, dar, la nevoie, beneficiau de aceste Sfinte Taine de fiecare dată când era necesar. Cei care neglijau acest aspect erau aspru muștrați de conducerea mănăstirii, în cadrul sinaxelor.

La unele mănăstiri se săvârșeau slujbe pentru nevoile sufletești ale credincioșilor. Astfel, la Mănăstirea Rafaila se săvârșea săptămânal Taina Sfântului Maslu, în fiecare zi de vineri, seara, moment în care se aduna mulțime de popor atât din satele aflate în apropiere, cât și din județele învecinate²¹.

În esență, viața monahală înseamnă însingurare, liniște, meditație, rugăciune. Fiind slujită de oameni, apar adesea și încercări, ispite, căderi, ca o consecință a firii umane căzute.

Monahii certați cu disciplina erau pedepsiți mai întâi în cadrul mănăstirii, prin primirea de canoane și pedepse cu scopul de a se îndrepta. Dacă aceștia nu arătau pocăință, starețul sau duhovnicul mănăstirii aducea la cunoștință ierarhului abaterile celor în cauză, iar episcopul Grigorie Leu încerca să rezolve situația în duhul blândeții și al păcii. Pentru abateri mici, cei neascultători erau trimiși de canon pentru o perioadă de timp la alte mănăstiri.

Astfel ieromonahul Nicolae Tacu, starețul Mănăstirii Grăjdieni, fiind anchetat de organele statului, pentru port ilegal de armă militară pe timp de război, este transferat la Dobrovăț,²² iar monahiile Semfora Timofti, Singlitchia și Salomeea Marian au fost trimise de la Adam la Mălinești, pentru trei luni, fiind învinuite de ascunderea în casele lor a doi soldați germani, în perioada 16 septembrie 1944 – 18 iunie 1945²³.

Monahilor nestatornici le aviza cu ușurință ieșirea din eparhie, în ciuda lipsei de personal, iar în cazul abaterilor grave, mai ales cele care produceau sminteală în rândul credincioșilor, hotăra excluderea din monahism.

Însă Grigorie Leu suferea cel mai mult atunci când observa, la conducerea sfintelor mănăstiri, dezinteres în refacerea locașurilor de cult, slaba administrație și lipsa de unitate duhovnicească între viețuitori. Din acest motiv, dezamăgit, îi destitua pe cei în care își pusese încrederea și-i numise în fruntea obștilor monahale. Așa se explică de ce, în perioada celor aproximativ 9 ani de activitate a episcopului Grigorie Leu la Huși, s-au perindat la conducerea unor mănăstiri foarte mulți stareți și starețe: Adam – 4, Bujoreni – 6, Morăni – 6, Dobrovăț – 7.

O mare problemă a vieții monahale din perioada respectivă era nestatornicia, în special a călugărilor, care se perindau dintr-o mănăstire într-alta. Situația era una

²¹ Idem, Dosar nr. 267/1944, p. 115.

²² Idem, Dosar nr. 29/1941, f.p.

²³ Idem, Dosar nr. 269/1944, p. 112.

generală la nivelul întregii țări, iar între motivele acestei stări de fapt enumerăm amenințările războiului, condițiile de trai modeste în mănăstirile sărace, lipsa duhovnicilor autentici și dezinteresul unor stareți pentru obștea lor.

Într-una din cărțile sale, mitropolitul Antonie Plămădeală susține că „*monahismul este opțiunea liberă pentru sacrificiu, dăruire totală, generozitate, dragoste de aproapele, pentru că trebuie să ieși din tine însuși pentru a te oferi, pentru a renega ego-ul, egoismul*”²⁴.

La nivelul Eparhiei Hușilor, problema lipsei de personal se va rezolva în mare măsură, după 1945, prin venirea multor călugări refugiați din Basarabia, pe care episcopul Grigorie Leu îi va lua sub ocrotirea sa. Ca o exemplificare, în 1947, obștea Mănăstirii Dobrovăț număra 13 viețuitori, din care 11 erau călugări basarabeni²⁵. Dar și alte mănăstiri, cum ar fi Rafaila, Morăni, precum și Schitul Vovidenia, vor avea în componența lor monahi veniți de peste Prut, iar Schitul Brădiceni, la întemeierea sa, în 1946, va avea 4 călugări, toți proveniți de la Mănăstirea Hâncu din Basarabia, între care îl regăsim și pe tânărul Mihail Dobzeu, viitorul arhim. Mina.

În ciuda faptului că mănăstirile eparhiei treceau ele însele prin momente grele din punct de vedere economic, întâlnim în această perioadă forme evidente ale filantropiei, concretizate în diferite acțiuni umanitare și sociale, având protagoniști monahi din eparhie. Aceștia vor avea sprijinul necondiționat al ierarhului lor, care va fi el însuși mereu preocupat de soarta celor vitregiți, în special a orfanilor de război și a celor bătrâni, bolnavi și singuri.

În vara anului 1940, vom întâlni la Mănăstirea Adam copii din orfelinatul din Bârlad, luați în îngrijire pe timpul vacanței, venind astfel în sprijinul așezământului social, care se afla în imposibilitatea întreținerii acestora în perioada verii. Se pare însă că exemplul acestei mănăstiri nu este singular, cu siguranță că și celelalte mănăstiri vor fi procedat la fel, întrucât există o adresă cu nr. 4231/1940, prin care ierarhul locului îi îndemna pe stareții mănăstirilor să răspundă afirmativ la solicitarea conducerii orfelinatului bârlădean²⁶.

De asemenea, în documentele aflate în arhiva Episcopiei Hușilor, întâlnim numeroase informații în legătură cu prezența călugărițelor, în special a celor din mănăstirea Adam, în diferite centre sociale, azile sau orfelinate, dar și în spitalele din Bârlad, Huși sau Vaslui. Astfel, amintim de prezența monahiilor la deschiderea azilului de bătrâni de la Schitul Vovidenia, între care se va evidenția de-a lungul timpului Fausta Dascălu, cea care a trudit ani în șir la buna funcționare a acestui

²⁴ Mitropolitul Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Ed. Sophia, 2010, p. 165.

²⁵ AEH, Dosar nr. 267/1944, p. 115.

²⁶ Idem, Dosar Nr. 277/1940, f.p.

așezământ. Apoi, monahia Tomaida Blănaru va supraveghea activitatea la cantina „Mila Creștină” din Huși, iar monahiile Iulia Angheluță și Anica Avram, de la Mănăstirea Adam, au activat ca infirmiere, îngrijind bolnavii și răniții din Spitalul „Elena Beldiman”, din Bârlad.

După război, mai multe instituții sociale, între care menționăm „Apărarea Patriotică”²⁷ din Bârlad și „Societatea Ortodoxă Națională”²⁸, filiala Vaslui, solicită sprijinul episcopului în vederea trimiterii de personal monahal pentru supraveghere și îngrijire, la orfelinatul care se va înființa pentru orfanii de război, respectiv la liceul de fete care număra deja 280 de eleve.

La Dobrovăț, conducerea episcopiei a făcut nenumărate demersuri pentru înființarea în cadrul acesteia a unui orfelinat pentru orfanii de război. Există o întregă corespondență pe acest subiect între stareții mănăstirii și episcopul Grigorie Leu, precum și între acesta din urmă și miniștrii de resort din capitala țării, care erau în măsură să ofere aprobările necesare funcționării unei asemenea instituții sociale.

Au fost obținute avizele atât de la Sfântul Sinod, cât și de la ministerele de resort. Mai mult, episcopia se angaja să susțină activitatea acestui orfelinat printr-un sprijin financiar de 800.000 de lei anual și punea la dispoziție 60 ha de pământ pentru necesitățile aceluiași așezământ social. Totuși azilul nu va lua ființă niciodată, probabil din cauza situației instabile de după război sau a neputinței conducerii mănăstirii (în 9 ani de zile s-au perindat nu mai puțin de 7 stareți), care a dus la tergiversarea lucrărilor de construcție până la anularea lor.

Nu este poate lipsit de importanță faptul că timp de 2 ani, între 1945 și 1947, în incinta Mănăstirii Dobrovăț a funcționat, la solicitarea Ministerului Învățământului, o școală gimnazială, pentru copiii din satul aflat în apropierea locașului de cult, întrucât școala din sat fusese afectată de război.

Lângă orașul Huși, începând cu anul 1937, la inițiativa episcopului Nifon Criveanu, predecesorul lui Grigorie Leu pe scaunul episcopal, a fost construit un azil de bătrâni în curtea Schitului Vovidenia, și el de curând reînființat. În luna decembrie a anului 1940, vlădica Grigorie va fi martorul populării acestui așezământ cu primii viețuitori. A numit în fruntea schitului un tânăr ieromonah, proaspăt licențiat în teologie, și a rânduit câteva călugărițe pentru îngrijire, având speranța că bătrânii oropsiți de soartă vor găsi aici, pe lângă cele necesare unui trai decent, un cuvânt de mângâiere și alinare, dar și o slujbă frumoasă pentru hrana sufletului.

Vlădica Grigorie va fi permanent legat de acest loc. Îi vizita foarte des pe bătrâni, aducându-le daruri și încurajându-i de fiecare dată. Cronicile acelor vremi dau mărturie despre dragostea episcopului pentru toți cei nevoiași și singuri, dar cei

²⁷ Idem, Dosar Nr. 267/1944, p.134.

²⁸ *Ibidem*, p. 206.

de la Schitul Vovidenia aveau în sufletul său un loc aparte: „periodic urca dealul, uneori pe jos, cu coșuri pline pentru bătrânii uitați de lume. În dorința de a-i învăța să se sprijine reciproc și să-și utilizeze timpul în mod cât mai folositor, le solicita, ca, benevol, cei în putere și cunoscători ai unei meserii să-și ajute semenii, dându-li-se și ustensilele specifice meseriei cunoscute. A trăit însă decepția de a constata cum unii plecau din azil atunci când li s-a dat posibilitatea să muncească, după putere, pentru ușurarea traiului acolo.”²⁹

De-a lungul vremii, la acest azil și-au găsit adăpost pentru o scurtă perioadă de timp atât copiii orfani, cât și elevi mai nevoiași ai Școlii de Cântăreți Bisericești de la Huși, dar care aveau rezultate bune la învățătură și se evidențiau prin seriozitate și disciplină.

La inițiativa episcopului Grigorie Leu, în anul 1946, ia ființă un nou așezământ monahal în Eparhia Hușilor, prin reînființarea Schitului Brădicești, vechi metoc episcopal, pe vatra unei vechi așezări mănăstirești, întemeiată la sfârșitul sec. al XVII-lea de Varlaam, episcopul Hușilor, și desființată după 1864. Schitul va avea obște de călugări, proveniți dintre monahii refugiați din Basarabia, în fruntea cărora se va afla protosinghelul Iachint Ciobanu³⁰.

Motivațiile reînființării acestui așezământ monahal erau atât de ordin gospodăresc, cât și de ordin spiritual, așa cum reiese din însemnările personale ale episcopului Grigorie Leu: „...trăim vremuri cu mari zdruncinări sufletești și greutăți gospodărești. Războiul a adus multe ruinări, iar pentru aceasta trebuie și multe restaurări. De aceea am reîntemeiat gospodăria călugărească împrejurul bisericii și pe vatra fostului schit Brădicești, astăzi proprietatea episcopiei. Voim întărire duhovnicească și exemplu de fermă gospodărească, îndeosebi stupină și livadă.”³¹

Dintre monahii care s-au remarcat în această perioadă în cadrul Eparhiei Hușilor prin activitatea lor duhovnicească, dar și prin rezultate notabile în plan gospodăresc, administrativ, misionar sau cultural, menționăm:

- **arhim. Ambrozie Filiuță** (1909-2013), născut în localitatea Mălușteni, jud. Vaslui, licențiat al Facultății de Teologie din Chișinău, călugărit la 4 ianuarie 1943; în ziua de 7 martie același an a fost hirotonit preot pe seama Catedralei din Huși de către episcopul Grigorie Leu, ruda sa. A activat de la început la Centrul Eparhial, fiind întâi consilier cultural, apoi vicar administrativ între anii 1943-1949, când, în condiții vitrege, este transferat la Roman, ajungând între anii 1961-1963 să dețină funcția de mare eclesiarh la Catedrala Patriarhală din București. A fost unul dintre cei mai buni

²⁹ Pr. N. Hurjui, *op. cit.*, p. 129.

³⁰ Arhiva..., Fond schitul Bădiceni, Dosar Nr. 1/1946, f.p.

³¹ *Ibidem*, f.p.

colaboratori ai episcopului Grigorie Leu, implicându-se în buna desfășurare a vieții monahale din eparhie, vizitând toate mănăstirile, întocmind diverse rapoarte de activitate pentru Centrul Eparhial, arătând obiectivitate și înțelepciune în sfaturile recomandate stareților sau consiliului economic al mănăstirilor; pentru o scurtă vreme a fost și responsabil cu azilul de bătrâni de la Schitul Vovidenia;

- **protos. Macarie Buză**, venit din Basarabia, după mai multe supliniri la parohii din zona Hușilor, la 15 martie 1935 a fost numit duhovnic al maicilor din obștea Mănăstirii Mălinești, unde, împreună cu maica stareță Migdonia Buzilă, va ridica mult prestigiul acestui așezământ monahal. Demn de remarcat este și faptul că cei doi au asigurat Mănăstirii Mălinești un climat de liniște și pace, înfruntând cu stoicism vitregiile timpului, aceasta fiind singura mănăstire din eparhie care și-a păstrat atât stareța, cât și duhovnicul în toată această perioadă plină de frământări sociale, lipsuri materiale și, mai ales, nestatornicie în viața monahală. La finalul anului 1948, obștea acestei mănăstiri număra 37 de viețuitoare;
- **protos. Modest Vintilescu**, originar din județul Gorj, fost viețuitor la Dobrovăț și stareț la Grăjdeni, a fost numit în fruntea Mănăstirii Rafaila în primăvara anului 1940, unde va desfășura o frumoasă activitate gospodărească, reparând biserica și clădirile afectate de cutremur, refăcând obștea monahală, lăsând o bună impresie duhovnicească atât fiilor săi sufletești, cât și celor care veneau de departe pentru a participa la slujbele mănăstirii, în special cele de vineri seara, la care se aduna foarte mult popor;
- **arhim. dr. Haralambie Vasilache**, unul din monahii martiri ai neamului românesc, născut în familia preotului Gheorghe Vasilache din Vutcani, fost stareț al mănăstirilor Neamț și Cernica, colaborator apropiat al patriarhului Nicodim Munteanu, și-a început calvarul persecuțiilor din partea puterii comuniste prin izgonirea de la Mănăstirea Antim din București, apoi a peregrinat pentru o scurtă perioadă de timp prin mănăstirile Eparhiei Hușilor. A fost, pe rând, viețuitor la Schitul Vovidenia și la mănăstirile Dobrovăț și Morăni, încredințându-i-se mai apoi spre suplinire parohia Tupilați, pentru ca, în cele din urmă, să ceară retragerea la casa părintească cu scopul de a-și întreține sănătatea șubrezită și de a avea grijă de părinții săi, după care va pleca în zona mănăstirilor nemțene;
- **arhim. Mina Dobzeu**, figură emblematică a monahismului hușean din perioada comunistă, a ajuns în Eparhia Hușilor odată cu grupul de călugări refugiați din Basarabia, fiind încadrat pe postul de cântăreț bisericesc la nou înființatul schit Brădicești. Va fi călugărit la 27 decembrie 1946, iar în ziua de 29 iunie 1947, de sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, hramul

Catedralei Episcopale din Huși, va fi hirotonit diacon de episcopul Grigorie Leu, așa cum va fi consemnat în jurnalul de hirotonie, urmând ca în 1948 să fie arestat pentru prima dată.

În concluzie, monahismul din cuprinsul Eparhiei Hușilor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și în perioada de început a comunismului, fără să fi cunoscut realizări deosebite, spectaculoase, a fost unul al supraviețuirii, frământat de sărăcie și lipsuri materiale și văduvit de prezența unor oameni harismatici, precum Arsenie Boca (Sâmbăta de Sus), Cleopa Ilie (Sihăstria Secului) sau Ioan Iovan (Vladimirești). A avut totuși privilegiul să aibă în fruntea lui un ierarh dârz și înțelept, care i-a înțeles menirea și l-a sprijinit prin toate mijloacele posibile pentru a păstra vie candela credinței și a dragostei de Dumnezeu în sufletele oamenilor de pe meleagurile străvechii Episcopii a Hușilor.